

บทที่ 4

ผลการศึกษาแนวทางในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน

ในการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนนั้น ทำโดยการออกแบบสอบถามซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารและนักบัญชีที่ปฏิบัติงานอยู่ในธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่แนวคิดเรื่องการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม และทราบถึงความเป็นไปได้ในการนำไปใช้และปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการนำไปปฏิบัติจริงด้วย

จากการส่งแบบสอบถามไปยังธุรกิจอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในเขต จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนทั้ง 8 ประเภท โดยเลือกกิจการที่เหมาะสมที่คาดว่าจะเป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่ดีที่สุด จากกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมแต่ละประเภท ประเภทละ 2 กิจการ รวมจำนวน 16 กิจการ และบุคคลที่เป็นเป้าหมายในการให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมของแต่ละกิจการได้แก่ กรรมการผู้จัดการในฐานะฝ่ายบริหารที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายซึ่งต่อไปในรายงานการค้นคว้าแบบอิสระนี้จะใช้คำว่าผู้บริหารแทน และผู้จัดการฝ่ายบัญชีในฐานะนักบัญชีที่ปฏิบัติงานเก็บรวบรวม จำแนกและบันทึกข้อมูลทางบัญชี ซึ่งต่อไปในรายงานการค้นคว้าแบบอิสระนี้จะใช้คำว่านักบัญชีแทน รวมจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 32 ชุด โดยในการศึกษาครั้งนี้แบ่งประเด็นหลักสามด้านคือ

1. ข้อมูลทั่วไป
2. ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม
3. ความเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

คำถามที่ใช้ในแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นลักษณะการสอบถามเกี่ยวกับความเห็นส่วนตัวของผู้บริหารและนักบัญชี เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนและสัมภาษณ์เพิ่มเติมบางส่วนที่เห็นว่าจำเป็นแล้ว สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

ผลการสรุปแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหารร้อยละ 62.50 เป็นเพศชาย และร้อยละ 37.50 เป็นเพศหญิง ส่วนนักบัญชีที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 18.75 เป็นเพศชาย ที่เหลือร้อยละ 81.25 เป็นเพศหญิง ดังแสดงในตารางที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ ผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 43.75 มีอายุระหว่าง 30 ถึง 40 ปี รองลงมา ร้อยละ 25 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ร้อยละ 18.75 มีอายุระหว่าง 41 ถึง 50 ปี ที่เหลือ ร้อยละ 12.50 มีอายุมากกว่า 50 ปี สำหรับนักบัญชีที่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 56.25 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี รองลงมา ร้อยละ 37.50 มีอายุระหว่าง 30 ถึง 40 ปี ที่เหลือร้อยละ 6.25 มีอายุระหว่าง 41 ถึง 50 ปี ไม่มีนักบัญชีที่ตอบแบบสอบถามท่านใดอายุมากกว่า 50 ปีเลย ตามที่แสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้บริหารและนักบัญชี จำแนกตามเพศ

เพศ	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	10	62.50	3	18.75
หญิง	6	37.50	13	81.25
รวม	16	100.00	16	100.00

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้บริหารและนักบัญชีจำแนกตามอายุ

อายุ	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	4	25.00	9	56.25
ระหว่าง 30 ถึง 40 ปี	7	43.75	6	37.50
ระหว่าง 41 ถึง 50 ปี	3	18.75	1	6.25
มากกว่า 50 ปี	2	12.50	0	0.00
รวม	16	100.00	16	100.00

ในด้านระดับการศึกษาของนักบริหารและนักบัญชื่อนั้นพบว่า ผู้บริหารร้อยละ 56.25 จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า ที่เหลือ ร้อยละ 43.75 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนนักบัญชีร้อยละ 75 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เหลือร้อยละ 25 จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า และไม่มีผู้ตอบแบบสอบถามท่านใดจบการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีเลย ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ส่วนประสบการณ์ในตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบันพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในตำแหน่งที่ดำรงอยู่ปัจจุบัน มากกว่า 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.50 ส่วนที่เหลือร้อยละ

37.50 อยู่ในตำแหน่งดังกล่าวมานาน 1 ถึง 3 ปี สำหรับนักบัญชีนั้นเป็นไปในทางตรงกันข้ามคือร้อยละ 62.50 อยู่ในตำแหน่งดังกล่าวมานาน 1 ถึง 3 ปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 37.50 อยู่ในตำแหน่งดังกล่าวมานานมากกว่า 3 ปี ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้บริหารและนักบัญชีจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0	0.00	0	0.00
ปริญญาตรี	7	43.75	12	75.00
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	9	56.25	4	25.00
รวม	16	100.00	16	100.00

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้บริหารและนักบัญชีจำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งที่ปฏิบัติงานในปัจจุบัน

ประสบการณ์ในตำแหน่งงานปัจจุบัน	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	0	0.00	0	0.00
1 ถึง 3 ปี	6	37.50	10	62.50
มากกว่า 3 ปี	10	62.50	6	37.50
รวม	16	100.00	16	100.00

สำหรับด้านความรู้เกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น พบว่าผู้บริหารของธุรกิจอุตสาหกรรมร้อยละ 56.25 มีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมน้อย ร้อยละ 25 มีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก และที่เหลือร้อยละ 18.75 มีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมปานกลาง ในขณะที่นักบัญชีร้อยละ 50 รู้เกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมน้อยมาก รองลงมาร้อยละ 37.50 มีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมน้อย และที่เหลือร้อยละ 12.50 มีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมปานกลาง แสดงให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมยังเป็นที่รู้จักกันน้อยมากในเขตจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ตามข้อมูลที่แสดงไว้ใน ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้บริหารและนักบัญชีจำแนกตามความรู้ด้านบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

ระดับความรู้ด้านการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	0	0.00	0	0.00
มาก	0	0.00	0	0.00
ปานกลาง	3	18.75	2	12.50
น้อย	9	56.25	6	37.50
น้อยที่สุด	4	25.00	8	50.00
รวม	16	100.00	16	100.00

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

การสอบถามในส่วนนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบว่าผู้บริหารและนักบัญชีว่ามองเห็นถึงความสำคัญของการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ และทราบถึงประโยชน์ที่ได้จากการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมทั้งต่อกิจการเองและบุคคลภายนอกหรือไม่ โดยแบ่งเป็นทัศนคติในด้านต่างๆ ดังนี้

1.ด้านทัศนคติเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันและสาเหตุ จากการศึกษาพบว่าผู้บริหารร้อยละ 75 เห็นด้วยว่าปัจจุบันสภาพแวดล้อมถูกทำลายไปมาก และธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นต้นเหตุสำคัญ รองลงมาร้อยละ 18.75 เห็นด้วยอย่างมากกับข้อความดังกล่าว ที่เหลือเพียงร้อยละ 6.25 ที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งทัศนคตินี้เป็นไปในทางเดียวกันกับความเห็นของนักบัญชี คือนักบัญชีร้อยละ 56.25 เห็นด้วย และร้อยละ 37.50 เห็นด้วยอย่างมาก ที่เหลือเพียงร้อยละ 6.25 ที่ไม่เห็นด้วย แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มองเห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายไป และธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นสาเหตุหนึ่งในการทำลายสภาพแวดล้อม ตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 6

2.ด้านมลภาวะที่เกิดจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรม เมื่อสอบถามเกี่ยวกับมลภาวะที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมพบว่า ผู้บริหารร้อยละ 37.50 เห็นว่าธุรกิจของตนสร้างมลภาวะทางน้ำมากที่สุด รองลงมาร้อยละ 25.00 คิดว่าเกิดปัญหาขยะมากที่สุด ร้อยละ 18.75 คิดว่าสร้างมลภาวะทางอากาศมากที่สุด ที่เหลือเป็นการใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลืองและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองตามลำดับ ในขณะที่นักบัญชีเห็นว่าก่อให้เกิดปัญหามลภาวะทางน้ำและปัญหาขยะเท่ากันคือร้อยละ 31.25 รองลงมาร้อยละ 25 คิดว่า

สร้างมลภาวะทางอากาศมากที่สุด ที่เหลือร้อยละ 6.25 เห็นว่าสร้างมลภาวะทางเสียงและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองเท่ากัน สรุปได้ว่าปัญหาจากธุรกิจอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นมลภาวะทางน้ำ และปัญหาขยะ เนื่องจากปัญหาทั้งสองอย่างนี้เป็นปัญหาที่เห็นได้ชัดเป็นรูปธรรม ส่วนปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นๆอาจมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า สำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รองลงมาคือมลภาวะทางอากาศและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เหมาะสมตามลำดับตามรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 6 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีในเรื่องสภาพแวดล้อมที่ถูกทำลายไป โดยธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นสาเหตุ

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมถูกทำลายไปมาก โดย ธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นสาเหตุ	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างมาก	3	18.75	6	37.50
เห็นด้วย	12	75.00	9	56.25
ไม่เห็นด้วย	1	6.25	1	6.25
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	0	0.00	0	0.00
รวม	16	100.00	16	100.00

ตารางที่ 7 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีเกี่ยวกับจำแนกตามมลภาวะที่เกิดจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรม

มลภาวะที่เกิดจากการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมมากที่สุด	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มลภาวะทางน้ำ	6	37.50	5	31.25
มลภาวะทางอากาศ	3	18.75	4	25.00
มลภาวะทางเสียง	0	0.00	1	6.25
ปัญหาขยะ	4	25.00	5	31.25
การรั่วไหลของวัตถุและสารเคมีอันตราย	0	0.00	0	0.00
การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง	1	6.25	1	6.25
การใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลือง	2	12.50	0	0.00
รวม	16	100.00	16	100.00

3.ด้านการป้องกันหรือรักษาสภาพแวดล้อมจากการดำเนินงาน สำหรับการป้องกันหรือแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น ส่วนใหญ่ผู้บริหารและนักบัญชีจะเห็นว่ากิจการของตนมีการ

ดำเนินการ หรือมาตรการใดๆ เพื่อปกป้องหรือรักษาสภาพแวดล้อมไว้มากแล้ว โดยคิดเป็น ร้อยละ 68.75 และ 56.25 ของผู้บริหารและนักบัญชีตามลำดับ ผู้บริหารที่เหลือร้อยละ 31.25 และ นักบัญชีร้อยละ 37.50 เห็นว่ากิจการของตนมีการปกป้องหรือรักษาสภาพแวดล้อมไว้น้อย และยังมีนักบัญชีร้อยละ 6.25 ที่เห็นว่ากิจการของตนมีการปกป้องหรือรักษาสภาพแวดล้อมไว้น้อยที่สุด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีในด้านการดำเนินการเพื่อปกป้องสภาพแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรม

ระดับการดำเนินการเพื่อปกป้องสภาพแวดล้อมที่ได้มีการจัดทำแล้วในกิจการ	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	0	0.00	0	0.00
มาก	11	68.75	9	56.25
น้อย	5	31.25	6	37.50
น้อยที่สุด	0	0.00	1	6.25
รวม	16	100.00	16	100.00

4.ด้านทัศนคติว่ากิจการควรจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ สำหรับประเด็นที่ว่า กิจการของผู้ตอบแบบสอบถามควรมีการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ พบว่าผู้บริหารร้อยละ 81.25 และนักบัญชีร้อยละ 68.75 เห็นด้วย และผู้บริหารร้อยละ 12.50 และนักบัญชีร้อยละ 18.75 เห็นด้วยอย่างมาก ที่กิจการของตนควรมีการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม และมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่เห็นด้วยที่จะให้กิจการของตนจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 6.25 ของผู้บริหาร และร้อยละ 12.50 ของนักบัญชี ดังตารางที่ 9

5.ด้านวิธีการเผยแพร่แนวคิดของการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชน สำหรับวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด ที่จะช่วยเผยแพร่แนวคิดเรื่องการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชนเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและนำไปปฏิบัตินั้น ผู้บริหารร้อยละ 50 และ นักบัญชีร้อยละ 43.75 เห็นว่าควรประชาสัมพันธ์โดยหน่วยงานของรัฐเช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม รองลงมาผู้บริหารร้อยละ 37.50 และ นักบัญชีร้อยละ 31.25 เห็นว่าควรประชาสัมพันธ์โดยองค์กรการค้าเอกชนต่างๆ เช่น หอการค้า สมาคมอุตสาหกรรม และผู้บริหารร้อยละ 12.50 กับนักบัญชีร้อยละ 18.75 เห็นว่าควรบรรจุแนวคิดนี้อยู่ในหลักสูตรการเรียน การสอนของนักเรียน นักศึกษา มีนักบัญชีเพียงร้อยละ 6.25 เท่านั้นที่เห็น

ว่าสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยจะเป็นหน่วยงานที่ประชาสัมพันธุ์ได้ดีที่สุด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 10

ตารางที่ 9 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีถึงความจำเป็นในการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในกิจการ

ธุรกิจควรมีการจัดบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างมาก	2	12.50	3	18.75
เห็นด้วย	13	81.25	11	68.75
ไม่เห็นด้วย	1	6.25	2	12.50
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	0	0.00	0	0.00
รวม	16	100.00	16	100.00

ตารางที่ 10 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีเกี่ยวกับวิธีการที่ควรใช้ในการเผยแพร่แนวคิดเรื่องการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมไปสู่สาธารณชน

วิธีที่เหมาะสมในการเผยแพร่แนวความคิดเรื่องการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บรรจุในหลักสูตรการศึกษา	2	12.50	3	18.75
ประชาสัมพันธุ์โดยหน่วยงานของรัฐ	8	50.00	7	43.75
ประชาสัมพันธุ์โดยองค์กรการค้าเอกชน	6	37.50	5	31.25
ประชาสัมพันธุ์โดยองค์กรพัฒนาภาคเอกชน	0	0.00	0	0.00
ประชาสัมพันธุ์โดยสมาคมนักบัญชีฯ	0	0.00	1	6.25
อื่นๆ	0	0.00	0	0.00
รวม	16	100.00	16	100.00

6. ด้านประโยชน์ที่กิจการจะได้รับจากการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ผู้บริหารร้อยละ 50 และนักบัญชี ร้อยละ 43.75 ต่างเห็นไปในทางเดียวกันที่ว่ากิจการจะได้รับประโยชน์จากการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยนำข้อมูลที่ได้อามาพิจารณาปรับปรุงกระบวนการผลิตและการดำเนินงานให้ดีขึ้นช่วยลดค่าใช้จ่ายโดยรวมของกิจการในระยะยาวมากที่สุด รองลงมาผู้บริหารร้อยละ 31.25 และนักบัญชี ร้อยละ 31.25 เท่ากัน เห็นว่าสามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อลูกค้า ทำให้เชื่อมั่นในกิจการและสินค้าที่จำหน่าย ที่เหลือคิดว่าสามารถช่วยให้กิจการสามารถปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ

ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้อง และการสร้างความมั่นใจให้ผู้ลงทุนและเจ้าหนี้ตามลำดับ
ตั้งรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีเกี่ยวกับประโยชน์ที่กิจการจะได้รับ
หากประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ที่กิจการจะได้รับหากประยุกต์ใช้ การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สร้างภาพพจน์ที่ดีต่อลูกค้า	5	31.25	5	31.25
ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้อง	2	12.50	3	18.75
สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ลงทุนและเจ้าหนี้	1	6.25	1	6.25
ใช้พิจารณาปรับปรุงกระบวนการผลิตและ การดำเนินงานให้ดีขึ้น	8	50.00	7	43.75
รวม	16	100.00	16	100.00

7.ด้านประโยชน์ที่บุคคลภายนอกจะได้รับหากกิจการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อ
สิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่าบุคคลภายนอกและสังคมรอบข้างจะได้รับ
ประโยชน์ในด้านความมั่นใจว่าสภาพแวดล้อมโดยรอบจะไม่มีมลภาวะเกิดขึ้นมากที่สุด คิดเป็น
ร้อยละ 43.75 ของผู้บริหาร และร้อยละ 50.00 ของนักบัญชี ตามลำดับ รองลงมาคือช่วยให้ผู้
บริโภคสามารถจำแนกผู้ประกอบการที่ดีได้ง่าย สุด คิดเป็นร้อยละ 37.50 ของผู้บริหาร และ
ร้อยละ 25.00 ของนักบัญชี ส่วนที่เหลือคิดว่าช่วยให้ลูกค้าสามารถคัดเลือกกิจการที่รักษาสภาพ
แวดล้อมในการดำเนินธุรกิจได้ง่าย และจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่กิจการอื่นในการประกอบธุรกิจ
โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 12

สรุปผลการศึกษาในส่วนของการคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการบัญชีเพื่อสิ่ง
แวดล้อมได้ว่าส่วนใหญ่ทั้งผู้บริหารและนักบัญชีต่างทราบดีถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และเห็นด้วยที่
กิจการควรมีการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทราบประโยชน์ที่จะได้รับทั้งต่อกิจการเอง
และบุคคลภายนอก โดยควรเผยแพร่แนวคิดนี้โดยหน่วยงานของรัฐบาล

ตารางที่ 12 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีเกี่ยวกับประโยชน์ที่บุคคลภายนอกจะได้รับหากกิจการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ที่บุคคลภายนอกจะได้รับหากกิจการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เป็นแบบอย่างที่ดีแก่กิจการอื่น	1	6.25	2	12.5
รัฐใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบ	0	0.00	1	6.25
ผู้บริหารมีโอกาสสามารถจำแนกผู้ประกอบการที่ดีได้	6	37.50	4	25.00
คู่ค้าสามารถคัดเลือกกิจการที่รักษาสภาพแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจร่วมกันได้ง่าย	2	12.50	1	6.25
ชุมชนรอบข้างมีความมั่นใจว่าสภาพแวดล้อม	7	43.75	8	50.00
อื่นๆ	0	0.00	0	0.00
รวม	16	100.00	16	100.00

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และปัญหาในการประยุกต์ใช้

แบบสอบถามในส่วนนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้และความเต็มใจที่กิจการต่างๆ จะประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทราบถึงขั้นตอนใดในการประยุกต์ใช้ที่ยากที่สุด และปัจจัยที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริงด้วย โดยแบ่งเป็นการสอบถามถึงความเห็นต่างๆ ของผู้บริหารและนักบัญชี ดังนี้

1.ความเป็นไปได้ที่กิจการจะสามารถประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ในส่วนของความคิดเห็นว่ามีความเป็นไปได้เพียงใด ที่กิจการของผู้ตอบแบบสอบถามจะสามารถประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้บริหารร้อยละ 50 เห็นว่ามีความเป็นไปได้น้อย ร้อยละ 37.50 และ 6.25 เห็นว่ามีความเป็นไปได้มากและมากที่สุดตามลำดับ ส่วนนักบัญชีร้อยละ 43.75 เห็นว่ามีความเป็นไปได้มาก ส่วนที่เหลือร้อยละ 37.50 คิดว่ามีความเป็นไปได้น้อยและร้อยละ 18.75 คิดว่าเป็นไปไม่ได้ลดหลั่นลงมา ตามตารางที่ 13

จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าร้อยละ 50 มีความเห็นว่าเป็นไปได้น้อยและเป็นไปไม่ได้ที่จะใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในกิจการ อาจเนื่องมาจากเป็นเรื่องใหม่ยังไม่มีผู้ใดเห็นความสำคัญ และยากต่อการปฏิบัติ

2.ความเต็มใจในการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมหากคู่แข่งไม่ปฏิบัติ จากการสอบถามพบว่าทั้งผู้บริหารและนักบัญชีส่วนใหญ่คิดว่ากิจการไม่เต็มใจที่จะประยุกต์ใช้การบัญชี

เพื่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ หากคู่แข่งในเป็นอุตสาหกรรมเดียวกันไม่ได้ให้ความสนใจกับแนวคิดนี้เลย โดยผู้บริหารร้อยละ 37.50 ไม่เต็มใจ อีกร้อยละ 18.75 จะไม่ปฏิบัติ ขณะที่ นักบัญชีร้อยละ 43.75 ไม่เต็มใจ และร้อยละ 18.75 จะไม่ปฏิบัติ ส่วนผู้ที่ยังเต็มใจจะปฏิบัตินั้นมี ผู้บริหารร้อยละ 37.50 เต็มใจมาก อีกร้อยละ 6.25 เต็มใจมากที่สุด โดยนักบัญชีร้อยละ 25 เต็มใจมาก อีกร้อยละ 6.25 เต็มใจมากที่สุด ตามตารางที่ 14

ตารางที่ 13 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีถึงความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในกิจการ

ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มากที่สุด	1	6.25	0	0.00
มาก	6	37.50	7	43.75
น้อย	8	50.00	6	37.50
เป็นไปได้	1	6.25	3	18.75
รวม	16	100.00	16	100.00

ตารางที่ 14 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีเกี่ยวกับความเต็มใจที่จะจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมหากคู่แข่งในอุตสาหกรรมเดียวกันไม่มีการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

กิจการเต็มใจที่จะจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมหากคู่แข่งในอุตสาหกรรมไม่จัดทำหรือไม่	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เต็มใจมากที่สุด	1	6.25	2	12.50
เต็มใจมาก	6	37.50	4	25.00
ไม่เต็มใจ	6	37.50	7	43.75
ไม่ปฏิบัติ	3	18.75	3	18.75
รวม	16	100.00	16	100.00

3. ความเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนที่ยากที่สุดในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม สำหรับขั้นตอนที่ยากที่สุดในการปฏิบัติจริงสำหรับการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้บริหารมองว่า การอบรมพนักงานให้เข้าใจความสำคัญและหลักการของแนวคิดการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนที่ยากที่สุด โดยผู้บริหารร้อยละ 31.25 เลือกขั้นตอนนี้ยากเป็นอันดับหนึ่ง ร้อยละ 37.50 มองว่ายากเป็นอันดับที่สอง

ตารางที่ 16 แสดงความเห็นของนักบัญชีเกี่ยวกับขั้นตอนที่ยากที่สุดในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

ชั้นที่	ขั้นตอนการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ยากเป็นอันดับ 1		ยากเป็นอันดับ 2		ยากเป็นอันดับ 3		ยากเป็นอันดับ 4		ยากเป็นอันดับ 5		ยากเป็นอันดับ 6		ยากเป็นอันดับ 7		ยากเป็นอันดับ 8		รวม			
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	การประเมินผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม จากการดำเนินงานของธุรกิจ	1	6.25	1	6.25	2	12.50	5	31.25	1	6.25	2	12.50	2	12.50	2	12.50	16	100.00		
2	กำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติของกิจการ เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม	-	-	1	6.25	1	6.25	3	18.75	2	12.50	2	12.50	4	25.00	2	12.50	16	100.00		
3	การขยับขยายการดำเนินงานหรือหันด้านสิ่งแวดล้อม	-	-	-	-	-	-	1	6.25	2	12.50	3	18.75	4	25.00	6	37.50	16	100.00		
4	การออกแบบระบบงานเพื่อสนับสนุนการบันทึกข้อมูล ต้นทุนหรือหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม	7	43.75	4	25.00	1	6.25	1	6.25	1	6.25	1	6.25	1	6.25	-	-	16	100.00		
5	การอบรมพนักงานที่เกี่ยวข้องถึงความสำคัญ และหลักการของแนวคิดการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	2	12.50	2	12.50	1	6.25	1	6.25	5	31.25	1	6.25	2	12.50	2	12.50	16	100.00		
6	การประมาณจำนวนเงินของหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต	3	18.75	5	31.25	3	18.75	3	18.75	1	6.25	1	6.25	1	6.25	-	-	16	100.00		
7	การจัดทำรายงานและเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม เพิ่มเติมจากงบการเงินปกติ	3	18.75	2	12.50	6	37.50	1	6.25	1	6.25	1	6.25	1	6.25	1	6.25	16	100.00		
8	การวิเคราะห์ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้พิจารณา ปรับปรุงกระบวนการผลิตและการดำเนินงานให้ดีขึ้น	-	-	1	6.25	2	12.50	1	6.25	2	12.50%	5	31.25	2	12.50	3	18.75	16	100.00		
	รวม	16	100.00	16	100.00	16	100.00	16	100.00	16	87.63	16	100.00	16	100.00	16	100.00				

ส่วนขั้นตอนที่ยากรองลงมาในสายตาผู้บริหารคือการออกแบบระบบงานเพื่อสนับสนุนการบันทึกข้อมูลต้นทุนหรือหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม และการประมาณจำนวนเงินของหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 15

สำหรับนักบัญชีร้อยละ 43.75 เห็นว่าการออกแบบระบบงานเป็นขั้นตอนที่ยากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 31.25 คิดว่าการประมาณจำนวนเงินของหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นยากเป็นอันดับสอง และการจัดทำรายงานเพิ่มเติมจากงบการเงินปกติตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 16

4.ระยะเวลาในการเตรียมกิจการให้พร้อมเพื่อการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารร้อยละ 50 คาดว่าระยะเวลาที่จะเตรียมพร้อมให้กิจการสามารถประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมได้คือประมาณ สี่ถึงห้าปี อีกร้อยละ 37.50 คาดว่าใช้เวลาประมาณ หนึ่งถึงสามปี ส่วนนักบัญชีร้อยละ 43.75 คาดว่าเวลาที่ต้องใช้คือ หนึ่งถึงสามปี และอีกร้อยละ 37.50 คาดว่าใช้เวลาประมาณ สี่ถึงห้าปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระบบงานและการบันทึกบัญชีของกิจการที่มีอยู่แล้วว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ที่เหลือคาดว่าจะต้องใช้เวลามากกว่าห้าปีจึงจะจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมได้ และไม่มีผู้ใดตอบว่าจะใช้เวลาภายในหนึ่งปีเลย ตามที่แสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีถึงระยะเวลาที่คาดว่าจะกิจการจะพร้อมสำหรับการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

ระยะเวลาในการเตรียมพร้อมเพื่อจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	0	0.00	0	0.00
1 ถึง 3 ปี	6	37.50	7	43.75
4 ถึง 5 ปี	8	50.00	6	37.50
มากกว่า 5 ปี	2	12.50	3	18.75
รวม	16	100.00	16	100.00

5.บุคคลในองค์กรที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ทั้งผู้บริหารและนักบัญชีต่างมีความเห็นเหมือนกันว่าผู้ที่มีส่วนสำคัญที่สุดที่จะทำให้อกิจการประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมได้นั้นคือผู้บริหารระดับสูงต้องเห็นความสำคัญและสนับสนุนการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยคิดเป็นร้อยละ 50.00 ของผู้บริหาร และร้อยละ 43.75 ของนักบัญชี

รองลงมา ผู้บริหารร้อยละ 31.25 และนักบัญชีร้อยละ 31.25 คิดว่านักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำและรายงานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมเป็นผู้มีส่วนสำคัญ ส่วนที่เหลือคิดว่าพนักงานในองค์กรมีจิตสำนึกที่ดีในการรักษาสิ่งแวดล้อมและให้ความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล ตามตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีเกี่ยวกับผู้ที่มีส่วนสำคัญในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในองค์กร

ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในกิจการ	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้บริหารระดับสูงเห็นความสำคัญ สนับสนุน	8	50.00	7	43.75
นักบัญชีที่มีความรู้ความสามารถ	5	31.25	5	31.25
พนักงานมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม	3	18.75	4	25.00
รวม	16	100.00	16	100.00

6. ข้อมูลจากการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถช่วย ส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันทางการค้าได้เพียงใด ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหารร้อยละ 50.00 คิดว่าข้อมูลที่ได้จากการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมไม่ช่วยส่งเสริมความสามารถของกิจการในการแข่งขันกับกิจการอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน และอีกร้อยละ 25.00 เห็นว่าจะเป็นอุปสรรคในการแข่งขันด้วย ในขณะที่นักบัญชีร้อยละ 43.75 คิดว่าข้อมูลที่ได้จากการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมจะช่วยส่งเสริมอย่างมาก ส่วนที่เหลือคิดว่าไม่ช่วยส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการแข่งขันด้วย ดังแสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีเกี่ยวกับข้อมูลจากการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมว่าจะช่วยส่งเสริมความสามารถของกิจการในการแข่งขันกับกิจการอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกันได้เพียงใด

การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมจะช่วยส่งเสริมให้ได้เปรียบในการแข่งขันกับกิจการอื่นเพียงใด	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยส่งเสริมมากที่สุด	1	6.25	0	0.00
ช่วยส่งเสริมมาก	3	18.75	7	43.75
ไม่ช่วยส่งเสริม	8	50.00	6	37.50
เป็นอุปสรรคในการดำเนินงาน	4	25.00	3	18.75
รวม	16	100.00	16	100.00

7.หน่วยงานที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มีการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารร้อยละ 56.25 และนักบัญชีร้อยละ 50.00 มีความเห็นตรงกันว่า หน่วยงานต่างๆ ของรัฐมีส่วนสำคัญที่สุดในการผลักดันให้มีการนำแนวคิดเรื่องการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้ในกิจการต่างๆ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ออกกฎหมายมากำหนดให้จัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

รองลงมาคือองค์กรการค้าต่างๆที่จะช่วยกันรณรงค์ในเรื่องนี้ เช่น สมาอุตสาหกรรมหอการค้า คิดเป็นร้อยละ 25.00 ของผู้บริหาร และร้อยละ 12.50 ของนักบัญชี และการที่ผู้บริหารเฝ้าระวังตัวกันต่อต้านกิจการที่ไม่รักษาสิ่งแวดล้อม จะช่วยผลักดันได้เป็นอันดับสาม คิดเป็นร้อยละ 12.50 ของผู้บริหาร และร้อยละ 18.75 ของนักบัญชี ตามลำดับ ตามตารางที่ 20

นอกจากนี้ยังมีผู้เสนอว่า กรมสรรพากร เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่จะผลักดันให้มีการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมได้

ตารางที่ 20 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีเกี่ยวกับหน่วยงานที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้นำแนวคิดเรื่องการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้

หน่วยงานที่มีส่วนในการผลักดันการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้ในกิจการต่างๆ	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
องค์กรการค้าเอกชนต่างๆ	4	25.00	2	12.50
กลุ่มผู้บริหารเฝ้าระวังตัวกันต่อต้านกิจการที่ไม่รักษาสิ่งแวดล้อม	2	12.50	3	18.75
สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยกำหนดให้ต้องจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	0	0.00	1	6.25
หน่วยงานต่างๆ ของรัฐออกกฎหมายมากำหนดให้จัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	9	56.25	8	50.00
อื่นๆ	1	6.25	2	12.50
รวม	16	100.00	16	100.00

8.ด้านความเห็นเกี่ยวกับการออกกฎเกณฑ์เพื่อบังคับให้ทุกกิจการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมและเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นถ้ามีการออกกฎเกณฑ์บังคับให้จัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมแทนที่จะเปิดเผยข้อมูลโดยสมัครใจ นั้นไม่ใช่วิธีที่เหมาะสม โดยผู้บริหารร้อยละ 50.00 ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 18.75

ไม่เห็นด้วยอย่างมาก และนักบัญชีร้อยละ 43.75 ไม่เห็นด้วย อีกร้อยละ 12.50 ไม่เห็นด้วยอย่างมาก ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงความเห็นของผู้บริหารและนักบัญชีต่อการบังคับให้จัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในทุกกิจการ

เห็นด้วยหรือไม่ว่าควรออกกฎบังคับให้กิจการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม	ผู้บริหาร		นักบัญชี	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วยอย่างมาก	1	6.25	2	12.50
เห็นด้วย	4	25.00	5	31.25
ไม่เห็นด้วย	8	50.00	7	43.75
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	3	18.75	2	12.50
รวม	16	100.00	16	100.00

ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

สำหรับปัญหาในการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม เท่าที่ผู้บริหารและนักบัญชีที่ตอบแบบสอบถามคิดว่าจะเกิดขึ้นนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้

1. อาจมีค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่มในการปฏิบัติ เช่นต้องจ้างพนักงานบัญชีเพิ่ม หรือค่าใช้จ่ายในการเตรียมแบบฟอร์มต่าง ๆ เพิ่มเติม ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม
2. อาจไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหาร ถ้าหากไม่มีค่านิยมร่วมกันในการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นอุปสรรคอย่างมากในการจัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม
3. เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานปกติ เนื่องจากงานที่เพิ่มขึ้นมา และถ้าคู่แข่งไม่ได้จัดทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมด้วยอาจทำให้ได้เปรียบในด้านต้นทุนการดำเนินงานที่ต่ำกว่า
4. เพิ่มภาระงานของพนักงานบัญชี ทั้งในด้านการบันทึกรายการและการจัดทำรายงานเพิ่มเติม
5. อาจเกิดความผิดพลาดในการประมาณมูลค่าหนี้สินที่เกิดขึ้นในอนาคต เช่น การประมาณจำนวนต้นทุนที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตผิดพลาด หรือการคำนวณมูลค่าปัจจุบันผิดพลาดเนื่องจากขาดความรู้ทางการเงิน